

JAN VELÍŠEK

**LEŽELA
KOČKA
S ANDĚLEM**

Mischka

a jiné prózy pro dospělé

Abstract

JAN VELÍŠEK

**LEŽELA
KOČKA
S ANDĚLEM**

a jiné prózy pro dospělé

Mamince Haně

*Pralince, Hlavičce, Kobylce, Paličce
a všem dalším múzičkám – ony už budou vědět*

*Autor děkuje za pomoc s překladem textu «Pocta Isaaku Babelovi»
své mamince a Čendovi Grünerovi.*

Život by byl opravdu příliš smutný, kdyby růžový
roj nezbedných myšlenek nepřilétal občas potěšit
stáří počestných lidí.

Anatole France

Představivost by jistě byla mnohem vítanější
vlastností, kdybychom dokázali rozeznat,
kdy je právě v akci, a kdy ne.

Kingsley Amis

MÍSTO PŘEDMLUVY

V Berouně, 28. května roku 1951 v noci, probudil maminku ve starém pavlačovém domě na berounské straně lávky (ano, tam, kde exministr Besser končil, já začínal) jakýsi neurčitý, ale dost nepříjemný pocit. V domnění, že jde o běžné noční nutkání, usedla na modrý smaltovaný nočník... Byl jsem to já.

Maminčin mladší bratr Jenda se probudil mým řevem, násobeným plechovým reproduktorem, a povídá jí rozespale: „Co blbneš, Hanko?“ Čím dál častěji mívám pocit, že ta poznámka byla zcela na místě.

Porodní bába mě vytáhla z nočníku, modrofialového, s boulí na čele („Vypadal jsi jako trochu vymačkané kroupové jelítko, Jeničku,“ říkala mi volyňská babička), a já se pustil do života. Na jedné straně mi snad sudičky (ještě o nich bude řeč) mohly opatřit důstojnější první lože, na straně druhé mohla maminka pohrdnout nočníkem a vyrazit na pavlač – na záchod tehdy běžný, založený na principu gravitace. Byl jsem předčasně narozený, těžko by se mi šplhalo...

Možná, že tahle příhoda, iniciační v přímém i přeneseném smyslu, přispěla k mé dobře známé zálibě v tématech fekálních, jimž jsem se ostatně tak docela nevyhnul ani zde.

A sudičky? Byly kolem mé kolébky pěkně jedna vedle druhé. Tlustá babka se zalitýma očima, to byla Mlsota. Ta druhá, jak že se to jmenovala? Seděla na kanapi a lehce pochrupávala... á, Lenora. A ta třetí, Fantazie? Co myslíte? Ale ne, tu vlastně nebylo vidět. Jenom v místě, kde stála, se jmenně zrcadlil vzduch.

Sudba těchhle tří babic mě provází životem. Bez Lenory bych se docela rád obešel, hlavně ona může za to, že většinou píšu jen krátké texty. Mlsota mě vede k požívačnosti všeho druhu (tedy i k literárnímu obžerství), s tou už to nějak doklepu. A Fantazie? Ta může třeba za tuhle knížku.

autor

Tuhle věc bych rád jaksí vytknul před závorku. Povídka Dekadence vyšla dne 18. listopadu krásného roku 1968, jak říká tehdejší spolužák a stále ještě kamarád Barbuch, v 5. čísle „Trháku“, jednoho z dvou časopisů (tím druhým byl „Třeťák), které v té době vycházely na berounském gymnpu, tehdy vlastně ještě Střední všeobecně vzdělávací škole.

Za toho „svobodného umělce“ jsem si ovšem vytrpěl pár let víceméně dobromyslných úsměšků. Nebyl to ale výraz mého zduřelého sebevědomí, spíš nešikovnosti. Chtěl jsem tím tehdy vyjádřit skutečnost, že nepatřím ani k jedné redakční klice, jež na sebe občas dost nevrážily.

Jde o juveniliu, mé první publikované dílo; proto si myslím, že sem na úvod patří. Je to dítko své doby a mého tehdejšího věku, možná tam ale najdete něco, co se objeví i v prózách pozdějších.

D E K A D E M C E

öööööööööööööööööö

Někdo jde po ulici, nad níž šeptají listy stromů. Jsem to já. Mám v ruce knížku české mluvnice a jdu na doučovací hodinu k starému profesorovi, který má laskavý hlas a brýle. Eolí mě nohy. Ten profesor má opravdu labodný hlas. Uvolněná podkávka na botě křeše o dlažbu. Blázním se k profesorově šedé vilce.

Zvoním a pan profesor mě s mdlým úsměvem otevírá. Otírá si brýličky do kravaty a zve mě dál. Sedám si do křesla. Kytičky na něm jsou mi trochu vybledlé, zvedlé jakoby.

Dal mě čaj bez cukru. Když jsem mu to vyřekl, popudilo ho to. Žádal po mě vyjmenovaná slova po lu. Neznám je.

Stařec náhle se zvedl a vrhl se na mě. Jeho urce se mi zaryly do hrdla. Vláčel mě na schodiště. Na prvním schodu jsem se mu vytrhl a kopnul ho do prsou. Jeho šedivá hlava klepala o schody jako pingpongový míček dokud se neroztránila o liti-
nový stojan na bustu Františka Palackého. Otec národa padá a dokončuje dílo zkázy. Škoda, že se rozbi-
ly jeho drátěné brýličky.

Někdo jde po ulici. Jsem to já.
Jak jsou ti starci popudliví.

/svobodný umělec Jan Velíšek/

Vždycky jsem měl rád příběhy. Radši než nekonečné úvahy a popisy stavů myslí. Bůh mi odpusť, vždycky jsem měl radši Hemingwaye než Robe-Grilletta, Škvoreckého než Linhartovou – sakra, kam až bych takhle došel? Třeba se jen snažím napudrovat svou náklonnost k detektivkám a fantaziím a nechuť trápit se při čtení myšlením, či dokonce nudou.

Vždycky jsem radši poslouchal Třešňáka než Hutku, Suchého než Vrbu, Hraběte mám radši než – ježíš, co tam mám napsat? Ortena? Blatného? Vždyť je to blbost, ty, kteří jsou jmenováni na druhém místě, mám přece taky moc rád! Tak co jsem to chtěl vlastně říct? Asi to, že je mezi múzami krásně, i když je navštívíte bez patřičného školení.

Vždycky jsem měl rád příběhy. Z příběhu to beze sporu všechno vzniklo. Seděli jsme někde u ohníčku v jeskyni, vískali si navzájem lupy mezi chlupy a kolem se potměšile plížila literatura...

Mezi její prastaré projevy patří bajky. To jsou takové příběhy, v nichž se zvířata chovají jako lidi. Těch opačných je myslím v literatuře víc.

První dvě bajky jsem pojal celkem klasicky, ale ta třetí...

NA ROZKVELTÉ LOUCE

/ 1986

Kdykoli prolétla kolem, rozechvěla se celá síť jemnými vibracemi – a s ní i Adolfovo srdce. Za jasných dnů vrhalo její zelené, kovově lesklé tělo oslnující pablesky, když bylo pod mrakem, zářilo utajovanou energií jako drahokam. Adolfovi se dělaly mžitky, nádherné mžitky před všema očima.

Občas usedla na větévku poblíž sítě, nožkami si upravila křídla a jemnými, delikátními pohyby si omyla tvářičku. Adolf si pokaždé odhodlaně odkašlal, nadechl se z plných..., tedy z onoho orgánu, který pavoukům supluje plíce, ale oslovit ji nedokázal. Vždycky se měl za ostříleného borce a rozříšená nemohoucnost tváří v tvář té nádhře zraňovala jeho sebevědomí. Připadal si jako cucák v tanečních, můžeme-li tohoto příměru použít v říši hmyzu.

Až jednou... Přiletěla, zřejmě zabraná do bůhvíjakých myšlenek, přistála velmi ledabyle a jen těžko hledala rovnováhu přímo nad pavučinou.

„Pozor, slečno, nerad bych vás lapil do svých sítí, i když...“

Moucha na něj poněkud udiveně pohlédla, o krůček ustoupila a řekla:

„Díky, pane, nikdy bych od jedinice vašeho druhu nečekala takovou noblesu.“

Pak, o poznání chladněji, pokračovala:

„Ale co měla, prosím, znamenat ta poslední poznámka?“

„Věřte, slečno, že byla povahy ryze metaforické. Buďte ujištěna, že kdybyste nešťastnou náhodou skutečně uvázla v mých tenatech...“

Adolf hovořil stále plynuleji, se zápalem hodným velkých věcí.
„...vlastními kusadly bych vám proklestil cestu ku svobodě.“

Stržen proudem vlastní výmluvnosti v duchu zavřel oči, poručil se osudu a vyhrkl:

„Vězte však, že vrcholným štěstím, ó přenádherná, byl by byl i jen slabý záchvěv naděje, že vy sama byste projevila touhu upadnout do přeněžných osidel mého citu, spojit svůj osud s mým pavučinou lásky, pro kterouž, jak se mi nyní jeví, jsme fatálně předurčeni.“

Zpocený Adolf byl nesmírně zaskočen šroubovaností a jakýmsi zamřelým patosem svého vlastního výlevu. Nevěděl totiž, co už ví současná arachnologie: že se totiž u pavoučích samic ve chvílích extrémní libidinózní excitace projevuje obsesivní tendence k exaltované verbální exhibici. Ta pak – snad s přihlédnutím k jisté monstrozitě sexuálního života pavouků – do jisté míry supluje fobické postkoitální emoce jiných biologických druhů.

Po tomto Adolfově extempore moucha lehce zalapala po dechu. Povytáhla obočí, mírně zrůžověla v obličejí a pravila upjatě:

„Pane, i když mi snad vaše slova svým způsobem lichoťi, i když jsem ochotná připustit, že mi osobně nejste nesympatický, nechápu, jak jste si mohl být jen na krátký okamžik pomyslet, že bych si jakkoli zadala s osobou – ehm – vašeho druhu. Vždyť vy pavouci nás, pane, lapáte! A co horšího, vy nás žerete, pane! Na shledanou, pane!“ a půvabně přičapla k odletu.

Chudák Adolf smutně svěsil hlavu. Z bradavky na zadečku mu pateticky skanula krůpěj, která na vzduchu ztuhla ve stříbřitou pavučinu, mírně povlávající ve větru. Posléze se uvolnila a zvolna odlétala jako naděje, křehká a sotva zrozená. Adolf hleděl za odlétajícím štěstím a v hlavě mu zrálo odhodlání.

„Ach, dokážu činy, že jsem lepší, než jiní mého rodu! Při Velkém Sklípkanu přísahám, že má kusadla se již více mouchy nedotknou!“

S Adolfem to šlo rychle s kopce. Živil se jen kapkami rosy, které zjitra uvízly v síti, a taková dieta, jak uznáte, pavoukovi na síle nepřidá.

Moucha jeho boj sledovala se sympatiemi. Občas přilétla, usedla na blízkou větevku a povzbudivě pobzikávala, jako by naznačovala, že v jejím srdci už už dochází ke kýžené změně. Tehdy Adolf lehával vyčerpaně blízko ní, všechny nohy ochable spuštěné k zemi, a usmíval se nejapně šťastným úsměvem zamilovaných. Stále častěji upadal do malátné dřimoty, ze které se čím dál obtížněji probouzel. V uších mu příjemně bzučelo...

Probudil ho pocit nevýslovné slasti. Udiveně se rozhlédl kolem sebe. Spatřil všechny své druhy, jak na svých vláknkách visí okolo něj a spokojeně se pošklebují.

„No, konečně ses probral, Ádo, už sme měli strach,“ řekl Čeněk, starý křížák s ukousnutou nohou.

„Když jsme zjistili, že si nemocnej, nachytali sme ti hromadu komárů a jepic, ale tys k nim ani nečuch. Pak se mi konečně povedlo chytit pěknou, macatou mouchu, a na tu si teprve zabral. První sousta sme ti sice museli nacpat do krku, ale pak už si žral jak protrženej.“ Všichni se šťastně rozesmáli.

Adolf na ně chvíli nechápavě hleděl. Pak jeho pohled pomalu sklouzl na to, co dosud držel v předních nohách. Slunce mu do očí vrhlo oslňující, kovově zelené pablesky... Jeho řev zvedl mračna komárů po celé louce.

Prolétla kolem a jemnými vibracemi se rozechvěla celá síť – a s ní i Adolfovo srdce. Její zelené, kovově lesklé tělo vrhalo ve slunci oslňující pablesky. Adolf se na ni dychtivě zadíval a pocítil, jak se mu v kusadlech hromadí slastný jed.

JAK TO CHODÍ U ORLŮ

/ 1987

Na vysoké jedli na vysoké skále ve Vysokých Tatrách žila orlí rodina. Zatímco otec brázdil vzduch a navzdory větrům sháněl potravu, orlice trpělivě vysedávala v hníždě. S tichou důstojností trousila pod sebe a hrdě očekávala radostnou událost.

A protože se měli rádi, brzy se jim narodila čtyři vejce. Otec svým triumfálním křikem rozechvíval skalní rozsedliny, zatímco půvabně unavená matka jej z vajec shovívavě a láskyplně pozorovala. Netrvalo dlouho a na hromádku trusu, peří a kostí pod jedlí dopadly i čtyři puštělé skořápky.

Orlí kuřata se narodila zdravá a lačná. Starý orel si mohl křídla ulítat. Ale byly to hedvábné starosti. Holátka přestávala být holá, sílily jim pařátky a jejich profil začínal být orlí... Pravda, nejmladší Kamil byl trošku slabý a neprůbojný, kdyby se jej máti nezastala, moc myši by na něj nezbylo. Zato měl často takový usebraný, přemýšlivý výraz, který v dravčí tváři vypadal obzvlášť pitomě.

Nejstarší Vojtěch byl naopak sebevědomý habán, který si svou silou brzy získal respekt sourozenců. Jeho pitomost však nebyla, na rozdíl od té Kamilovy, pouze zdánlivá. Navíc byl Vojtěch stížen silnou, u orlů dosti raritní krátkozrakostí. Zbylí dva orlíci byli normální, průměrní chasníci. Pro náš příběh nemají velký význam a jejich jména by vám, milé děti, zbytečně zatěžovala vaše drobné mozky.

Čas běžel a orlíci sílili. Vojtěch nejvíc, Kamil nejméně. Dychtivě naslouchali vyprávění rodičů o tajemných zákonech přírody. Někdy o nich i přemýšleli. Kamil nejvíc, Vojtěch nejméně.